

Küsimus:vastus	Kajastatus raportis (kindlad lõigud, mida võiks arutada)	Ettepanek või küsimus	
<p>5. Oma õigusi kasutatavate isikute karistamise, tagakiusamise ja ahistamise keeld (artikkel 3 lg 8). Kas Teil on informatsiooni juhtumitest, kus seda keeldu on rikutud (nt nõutud VVODelt sisse nende tegevuse tõttu tekkinud menetluslike viivituste tõttu tekkinud kahju vms)? Projekti "Kohaliku metsa tulevik - teadlikud osalejad ja paremad otsused" käigus on Eestimaa Looduse Fond kokku puutunud juhtumitega, kus kohalikel kogukondadel, kes soovivad keskkonnaotsuseid (üldplaneering (ÜP), ÜP teemaplaneering, RMK KAH alad) mõjutada ja protsessides osaleda, tehakse selleks omavalitsuste poolt takistusi ja koheldakse inimesi tõrjuvalt või lugupidamatult.</p> <p>Näide: Kose vallas loodi 30.12.2019 MTÜ Kose valla Loodusselts, kes hakkas aktiivselt osalema valla üldplaneeringu koostamise protsessis. Kose vallavolikogu esitas 25.02.2020 Tartu Maakohtu registriosakonnale taotluse järelevalve menetluse algatamiseks, väites, et kuna MTÜ nimi sisaldab sõnu "Kose valla", siis on see eksitav ja viitab asjaolule, et tegemist on Kose valla loodud või valla all tegutseva MTÜ-ga. Registrikpidaja leidis, et nimi tuleb ära muuta, kuna see on seadusega vastuolus. MTÜ vaidlustas ELF abiga registripidaja otsuse. Asja MTÜ kasuks lahendanud kohtuniku hinnangul ei saa MTÜ nimi olla eksitav ainuüksi põhjusel, mille vald välja tõi. Ühelt poolt on tegu küll õigusliku küsimuse selgeks vaidlemisega, aga sisuliselt siiski aktiivsete kodanike kiusamisega valla poolt. Sama MTÜ esindaja sõnavõttu keeldus valla esindaja üldplaneeringu avaliku arutelu protokollis lisamast. Ning Kose valla maa- ja keskkonnakomisjoni esimees on MTÜ esindaja poolt saadetud üldplaneeringu ja metsa seoseid puudutavate artiklite tagasisidena mh vastanud: "Võid jätta minu postkast riisustamise. Plokkisin sinu aadressi. See on teadmiseks." Seega on Eestis omavalitsusi, kus oma õigusi kasutatavate isikutega suhtlemisel napib võimuesindajatel isegi elementaarsest viisakusest, rääkimata avatusest ja sisulisest kaasamisest.</p>	<p>(e) Konventsiooni artikli 3 lõikes 8 sätestatud oma õigusi kasutatavate isikute karistamise, tagakiusamise ja ahistamise keeld sisaldub Eesti Vabariigi Põhiseaduse §-s 12, mille kohaselt kedagi ei tohi diskrimineerida rahvuse, rassi, nahavärvuse, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste, samuti varalise ja sotsiaalse seisundi või muude asjaolude tõttu. Eesti karistusseadustik sätestab, et õigusrüügle kohaselt ei tohi kedagi süüdi mõista ega karistada teo eest, mis selle toimepanemise ajal kehtinud seaduse kohaselt ei olnud süütegu, ning süütegude eest karistatakse vaid siis, kui tegu vastab süüteo koosseisule, on õigusvastane ja isik on selle toimepanemises süüdi. <u>VVODelt 2020. aastal laekunud vastuste kohaselt ei ole oma õigusi kasutatavate isikute karistamise, tagakiusamise ja ahistamise keeldu Eestis rikutud.</u></p>	<p>Palume selgitust, miks viidatud juhtumid ei kvalifitseerunud teie hinnangul tagakiusamise ja ahistamise juhtumitena? Kas konventsioon KOV tasandil ei kohaldu? Kas tagakiusamise tõendiks peab olema jõustunud kohtuotsus? Võimalusel soovime siiski, et EKO kommentaar läheks raportisse. Eesmärk on ju näidata ka probleemseid valdkondi, millega on vaja tööd teha, mitte nõ ideaalpiiti.</p>	
<p>6. Teabenõuete esitamine ja vastamine (artikkel 4). 1) Kui palju teabenõudeid keskmiselt aasta jooksul Teie institutsioonis menetletakse, palju on keeldumisi? 2) Kas teabenõudele vastamise eest on nõutud tasu? 3) Millised on peamised probleemid teabenõueteiga seoses?</p> <p>Ei kohaldu, EKO liikmesorganisatsioonid ei ole ametlikult teabevaldaja staatuses. Samas saavad aktiivsemad organisatsioonid järjepidevalt pöördumisi inimestelt, kes vajavad nõu mõne looma, linnu või piirkondliku keskkonnaprobleemiga seoses.</p> <p>EKO on omalt poolt saatnud välja mitmeid teabenõudeid, millele üldjuhul olemee saanud kiired vastused. Tasu teabe väljastamise eest nõutud ei ole.</p> <p>On ka näiteid, kus keskkonnaorganisatsioonid ei ole küsitud infot saanud. Küsisime teabenõudega analüüsi, mille Keskkonnaministeerium oli tellinud avaliku protsessi – valdkondliku arengukava – raames, kuid saime vastuseks, et seda ei avalikustata, kuna ministeerium ei ole seda tööd ametlikult vastu võtnud. Tegemist on analüüsiga, mille tulemustega ministeerium rahule ei jäänud, millest tulenes ka töö ametlikult mitte vastu võtmine.</p> <p><u>Samuti ei ole EKO või selle liikmed alati vastust saanud infopäringutele, mis ei ole vormistatud teabenõudena. Näitena võib tuua pärimise Rail Balticu kliimamõjude kohta, mille saatsime lihtsalt e-kirjana ja millele ei tulnudki vastust.</u></p>	<p>2020. aastal tõi üks VVO välja juhtumi, mil teabenõude juurde on küsitud selgitust, miks infot vajatakse. Samas ei ole teada, et teabe väljastamisest oleks seejuures keeldutud.</p> <p>Üks VVO tõi 2020. aasta sisendis esile juhtumi, kus Keskkonnaministeerium ei vastanud teabenõudele põhjendusega, et küsitud analüüsi polnud valminud ega ametlikult vastu võetud. Nimetatud juhul pidas Andmekaitse Inspektsioon analüüsi avalikustamisest keeldumist õiguspäraseks. Kui analüüs vastu võeti, avalikustati see Keskkonnaministeeriumi kodulehel. /.../ <u>2020. a laekunud vastuste põhjal ei ole teada juhtumeid, kus teabenõudele vastamisest oleks seadusliku aluseta keeldutud.</u> Samuti on lihtsustatud teabenõuete esitamist ja neile vastuse saamist elektroonilise asjaajamise areng ametiasutustes. Teabenõudeid kasutavad VVOD pigem erandina, sest reeglina on keskkonnainfo kättesaadav avaliku teabe seaduse alusel peetavatest vastavate ametkondade avalikest andmekogudest, vajadusel ka ametnike käest otse. <u>2020. aastal laekunud vastuste kohaselt on teada üks juhtum, kus Keskkonnaministeeriumile esitatud teabenõue jäi vastamata.</u></p>	<p>1)EKO poolt välja toodud olukord, kus Rail Balticu arenduse asjus jäeti EKO kirjale vastamata, tekitab küsimuse, kuidas selliseid vabas vormis kirju KKM-s käsitletakse ja kas kirja tüüp (teabenõue, märgukiri, selgitustaotlus) tuleks alati määratleda saatja enda poolt või teeb juhul, kui kirja tüüpi määratletud ei ole, selle kuuluvuse osas otsuse KKM? Kas saime õigesti aru, et meie poolt välja toodud RB juhtum oli ainus vastamata teabenõue või ei käsitletud seda teabenõudena?</p> <p>2) Septembriks, mil koguti esialgset sisendit osapooltelt, ei olnud veel langetatud Andmekaitseinspektsiooni (AKI) poolt otsust RMK KAH alade asukohainfo õigusvastase kinnipidamise kohta. Kuna RMK näol on tegu KKM haldusalas tegutseva teabevaldajaga, antud teema on olnud 2020. aastal fookuses ja saanud palju avalikkuse tähelepanu, siis teeme ettepaneku seda ka 2020 a. raportis kajastada. Lisame viite AKI otsustele. https://www.aki.ee/sites/default/files/vaideotsused/2020/vaideotsus_12.11.2020_avaliku_teabe_asjas_nr_2.1-3-20-3362_riigimetsa_majandamise_keskus_-_eraisik.pdf</p>	

<p>7. Keskkonnainfo olemasolu ja kvaliteet (artikkel 5 lg 1). Eestis puuduvad tõesed ja selged andmed loodusväärtuste seisundi kohta. Sellele viitab näiteks Keskkonnaagentuuri uuring "Metsaökosüsteemi seisundi hindamine pikaajaliste riiklike seirete põhjal", milles tuuakse välja, et metsaterwise ja mitmed ökoloogilised indikaatorid on näidanud negatiivseid suundumusi ning tõdetakse, et see viitab, et "ülერიikliikult kasutatavad metsaressursi indikaatorid ei pruugi üldse olla head hindamaks adekvaatselt metsade seisundi ökoloogilist poolt".</p> <p>Eesti riik kogub loodusväärtuste kohta andmeid minimaalselt ja puudulikult, teistel osapooltel aga takistatakse inventeerijate koolitamisest ning seega ka inventuuride läbiviimist, samuti teadaoleva info riikliikult registrisse kandmist. Kõnekas näide on Natura elupaikade inventeerimine, kus inventuurid toimuvad ainult looduskaitsealade sihtkaitsevõõndites, mis on niigi range kaitse all. Väljaspool kaitsealasid aga inventuure läbi ei viida, mis viitab soovimatusele täiendavaid looduskaitsealisi väärtusi tuvastada.</p> <p>Keskkonnaorganisatsioonid on nimetatud puudustele ka avalikult tähelepanu juhtinud: http://media.voog.com/0000/0042/0647/files/AVALIK%20PÖÖRDUMINE%20Lamp.pdf</p> <p>Vajaliku info kättesaadavusega on samuti esinenud tõrkeid, näiteks on meil ka kogemus, kus oleme küsinud avaliku protsessi raames töö GIS-faile, kuid ei ole neid saanud põhjendusega, et tegemist on tööversiooniga. Samas on sisuliseks kaasa mõtleamiseks vajalik just täpsete kaardiandmete kätte saamine, selleks et ei tekiks ebatäpsustest tingitud möödarääkimisi.</p> <p>Teame, et ka KMHde koostamise raames kogutud andmed ei ole alati avalikult kasutatavad. Näiteks ei avalikustatud Eesti Energia Liivi lahe tuulikupargi KMH raames kogutud linnustiku uuringu andmeid. Selline andmete varjamine põhjendusega, et arendaja on tellinud töö, selle eest tasunud ning valdab nüüd ka töö raames kogutud andmeid, ei aita kindlasti kaasa keskkonnakaitse tõhustamisele. Olemas olevast infost, mida ei saa kasutada, ei ole reaalsuses kasu.</p>	<p>2020. aastal laekunud vastuste kohaselt ei ole teada konventsiooni artikli 5 rakendamise takistusi.</p>	<p>Soovime selgitust, kuidas EKO kommentaaride valguses KKM siiski järeldab, et art 5 rakendamisel takistusi ei ole. Samas teeme ettepaneku EKO teemakohased näited raportisse siiski lisada. Juhul kui konventsioon kohaldub ka KOV-dele (tekstis viide ainult riigiasutustele), siis tasub lisada raportisse ka viide Andmekaitseinspektiooni uuringu tulemustele KOV dokumendiregistrite nõuete täitmise kohta: https://www.aki.ee/et/kohalike-omavalitsuste-veebilehtede-ja-dokumendiregistrite-seire-tulemused</p>	
<p>9. Üldsuse kaasamine olulise keskkonnamõjuga tegevuste lubamise otsustamisse, eelkõige keskkonna saastamiseks, kasutamiseks või muul viisil mõjutamiseks (nt ehitustegevus) vajalike lubade väljastamise menetlusse (artikkel 6). EKO töö üldistatult välja järgmist: 1) KAH aladel on RMK-l kohustus kaasata, aga puudub regulatsioon, millest tuleneb suur hulk probleeme: valikuline kaasamine, puudulik teavitamine, otsuste mõjutamise piiratus (load juba väljastatud kaasamiskoosoleku ajaks) jne.</p> <p>2) Metsaotsuste süsteem on avalikkusele osaluseks suletud nii metsateatiste tasandil kui ka metsamajandamiskavade tasandil, kuna kumbki ei ole avatud menetlus. Ja kummi puhul ei toimu keskkonnamõjude hindamist. Metsateatist saab küll vaidlustada nii vaide- kui ka kohtumenetluse korras, kuid nende menetlemises osaleda ei saa. Teatiste avalikustamine</p> <p>Metsaregistris toimub viisil, mis ei ole avalikult informeeriv. Keskkonnaamet registreerib õigusaktide nõuetele vastava teatise Metsaregistris ning sellega asi piirdub. Teatise sisu ja eraldise ruumikujuga on kättesaadavad, kuid teatise on sadu, ning selleks, et oma piirkonnas olulise metsateatise infot õigeaegselt tuvastada, peaks piirkonda lisanduvaid teatise igapäevase kontrolli. Selline keskkonnaotsustest informeerimise viis paneb asjast huvitatud avalikkusele ebamõistliku koormuse.</p> <p>Kokkuvõtvalt on kogu metsanduslike otsuste protsess (v.a. üldplaneering ja metsanduse arengukava) alates strateegilistest tasanditest kuni metsateatisteni avalikkusele suletud.</p>	<p>Puudub tõhus regulatsioon, mis kohustaks hindama metsaraie keskkonnamõju, /.../ 2020. aastal leitakse jätkuvalt, et avalikkuse ja asjast huvitatud üldsuse kaasamine on üldjuhul otstarbekohane ja piisav – kellel soovi on, sellel on ka võimalus otsustusprotsessis osaleda.</p>	<p>Puudused metsaraie KMH regulatsioonis ei hõlma kõiki metsaotsustesse kaasamise probleeme. Kuna teema on aktuaalne ja iseloomustab raporti perioodi olulisemaid probleeme, siis teeme ettepaneku kajastada EKO sisendit raportis täpsemalt.</p>	
<p>10. Üldsuse osalemine keskkonnaga seotud kavade, programmide, strateegiate jms koostamisel (artikkel 7). 1) Millised on Teie valdkonnas sellised üldised ja laiema mõjuga dokumendid, mille koostamisse on kaasatud/olete olnud kaasatud avalikkuse esindajaid? EKO kaasatusest saab teatava ülevaate kodulehelt: https://eko.org.ee/tegevus/avalikud-poordumised-1 https://eko.org.ee/tegevus/eko-komisjonides</p> <p>Kodulehel olev ülevaade on mittetäielik selles mõttes, et kõikidesse protsessidesse, kuhu oleme andnud oma panuse, ei ole meid teadlikult kaasatud, vaid oleme kaasa rääkinud omal algatusel. Need juhtumid on siiski õnneks vähemuses.</p> <p>Olulisemad strateegilised dokumendid, mille koostamises EKO on viimasel ajal osalenud, on strateegia Eesti 2035, metsanduse arengukava 2030 ning riiklik energia- ja kliimakava 2030 (REKK). Sealjuures REKKi eelnõu esitati arvamuse andmiseks väga hilises faasis. EKO liikmed ELF ERL ja KOK on selles osas oma arvamuse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja Keskkonnaministeeriumile 20.12.2018 saadetud kirjas ka välja öelnud. Kirjale alla kirjutatud organisatsioonid olid omalt poolt mitmel korral huvi üles näidanud, saamata siiski võimalust eelnõuga tutvumiseks.</p> <p>2) Milline on olnud kaasamise mõju? Süsteemiliselt ülevaadet EKO ettepanekutega arvestamisest paraku ei ole. Näitena saab tuua EKO ettepanekutega arvestamise/mittearvestamise REKKi koostamisel: http://media.voog.com/0000/0044/9600/files/Keskkonnaorganisatsioonide%20kommentaarid%20arvestamine%20REKKIs(ulevaade_2020).pdf</p>	<p>Kõige suurem protsess on uue metsanduse arengukava väljatöötamine, kus on kasutatud uudeid kaasamise lahendusi, nt metsakogu loomine, kuhu said kandideerida kõik inimesed. Metsakogu kaardistas 101 probleemi, mida hakatati arengukava koostades lahendada. Hetkel on protsess pooleli. 2020. aastal laekunud sisendite kohaselt on VVO-d protsessi läbiviimise suhtes kriitilised, Keskkonnaministeerium püüab leida kõiki osapooli rahuldavat kompromissi /.../VVOdelt laekunud informatsiooni kohaselt on nad olnud kaasatud pea kõigi Keskkonnaministeeriumi haldusala strateegiate, riiklike arengukavade ja ka mõnede seaduseelnõude ettevalmistamise protsessi. VVOde ettepanekuid ettepanekuid on analüüsitud ja kasutatud dokumentide parendamiseks. Kaasamise tulemusena on teatud juhtudel arengukavades arvestatud rohkem keskkonna(kaitse)ga. 2020. aastal küsimustikule vastates tõi üksmitu VVO-d välja, et nad on olnud keskkonnaga seotud kavade, programmide ja strateegiate koostamisse kaasatud ning nende ettepanekuid on analüüsitud ja kasutatud dokumentide parendamiseks. Siiski leidub ka juhtumeid, kus nende esitatud seisukohti pole arvesse võetud.</p>	<p>Kas REKK kaasamise näide on raportis kajastust leidnud? Leiame, et seda tuleks kajastada.</p>	

	<p>Riigimetsa Majandamise Keskus (edaspidi RMK) kaasab üldsust erinevate kavade koostamisel, millest RMK jaoks olulisim on kahtlemata RMK arengukava. Heaks tavaks on avalikkuse kaasamine loodushoidu puudutavate kasutuskorralduskavade koostamisel, metskondade pikaajaliste metsamajandamiskavade koostamisel ja olulisemate strateegiate, nagu näiteks kevad-suviste raiete strateegia ja kuivendussüsteemide majandamise strateegia koostamisse.</p>	<p>RMK kaasamisprotsesside osas on problemaatiline see, et nende menetlus ei ole seaduse tasanil reguleeritud ja osalejatele tavapärased menetluslikud õigused tagatud. Teeme ettepaneku seda raportis kajastada.</p>	
<p>2) Kas haldusmenetluse seaduses sätestatud vaidemenetlus on Teie arvates otstarbekas ja efektiivne keskkonda mõjutavate otsuste suhtes?</p> <p>Üldjuhul mitte. Pigem jääb senise kogemuse põhjal mulje, et riigiasutuste (nt Keskkonnaamet) ülesanne ei ole mitte vaideid sisuliselt käsitleda, vaid igal juhul negatiivne otsus teha, kuna valdavalt VVO-d ja eraisikud edasi kohtusse ei pöördu. Riik võiks analüüsida, milline protsent keskkonnaasjades esitatud vaietest saab vaide esitaja kasuks lahendatud (ja kui suur osa ning kelle poolt (ettevõtted, VVO-d) esitatud vaideid lähevad edasi kohtumenetlusse).</p> <p>Vaidemenetlustes on väga problemaatiline vaide esitamise tähtsaja käsitus, kus nt Keskkonnaamet (KeA) tõlgendab seadust vaide esitaja kahjuks. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 58 lg 3 kohaselt võib keskkonnaloa teha teatavaks teate avaldamisega ametlikus väljaandes Ametikud Teadaanded. Haldusmenetluse seaduse (HMS) § 31 lg 5 kohaselt loetakse avaldamisega dokument kätetoimetatuks. Samas HMS § 75 kohaselt tuleb vaie haldusaktile või toimingule esitada 30 päeva jooksul, kui seadus ei sätesta teisiti, arvates päevast, millal isik vaidlustatavast haldusaktist või toimingust teada sai või oleks pidanud teada saama. Praeguse praktika kohaselt eeldab riik, et kodanikud loevad igapäevaselt Ametikke Teadaandeid ja saavad neid puudutavate keskkonnaotsuste kohta info kätte hetkel, mil see avaldatakse. Sellist käsitlust ei saa pidada mõistlikuks. Juhul, kui VVO-d või üksikisikud saavad tegelikult otsusest teada hiljem, ei saa nad HMS § 75 sättele tugineda, kuna riik tõlgendab seadust vaide esitajate kahjuks ja jätab vaideid sisuliselt läbi vaatamata.</p> <p>On teada juhtum, kus valitsusvälist organisatsiooni, kes osales keskkonnaloa menetluses ja kelle seisukohti otsuses põhjalikult kajastati, ei teavitatud keskkonnaloa väljastamise otsusest otseselt kaudu, vaid avaldati teade Ametikkes Teadaannetes. Samas oli organisatsiooni huvi otsuse suhtes ilmne. KeÜS § 28 lg 2 kohaselt tuleb avalikkust teavitada olulise keskkonnamõjuga otsuse tegemise menetlusest tõhususega, mis ei too kaasa ebamõistlikke kulusid, kuid mis tagab teabe jõudmise nende isikute kätte, kellel on oluline puutumus mõjutatud keskkonnaga. Arvestades eelpool kirjeldatud vaide tähtaegade tõlgendamise praktikast, halvendab puudulik teavitamine avalikkuse ligipääsu õigusemõistmisele.</p>	<p>2020. aastal leidis üks VVO, et vaidemenetlus ei ole tõhus, sest vaide läbivaataja pole piisavalt erapooletu, kuna haldusorganil on raske end algselt otsusest distantseerida. Keskkonnaministeeriumi haldusalas sisendit andnud vaiete lahendajad väitega nõus pole, vaidemenetlust peetakse jätkuvalt otstarbekaks ja efektiivseks.</p>	<p>1) Kas VVO, kes seda leidis, oli EKO või mõni muu VVO? Juhul kui mõni muu VVO, ja meie seisukoht jäi ebaselgeks, siis kinnitame samuti, et vaidemenetlus sellisel kujul ei ole tõhus. 2) EKO teeb ettepaneku lisada raportisse olukorra paremaks kirjeldamiseks vaidemenetlust puudutav statistika - kui paljud KeA-le esitatud vaietest on rahuldatud, kui palju rahuldamata jäetud, ja milline osa neist, mida ei ole rahuldatud, on edasi halduskohtusse läinud. 3) Samuti teeme ettepaneku lisada raportisse vaide esitamise tähtaega puudutav info.</p>	
<p>11. Üldsuse osalemine õigusaktide väljatöötamisel (artikkel 8). Milline on olnud Teie institutsiooni praktika ja kogemus üldsuse kaasamisel õigusaktide väljatöötamises? Milline on olnud kaasamise mõju?</p> <p>EKOt kaasatakse õigusaktide väljatöötamise tihti, meieni on jõudnud erinevad eelnõud. On ka eelnõusid, mis meile huvi pakuvad, kuid milleni jõuame omal käel – meid ei ole kaasatute ringi arvatud. Näitena sobib siinkohal elektrituruseaduse muutmise seadus, mille osas EKO on teinud ettepanekuid (EKO kiri MKM-le 30.08.2019 nr 1-5/19/2407). Sõltuvalt eelnõust ja protsessi ülesehitusest on kohati probleemiks liiga napp vastamistähtaeg. VVOdes töötavatel ekspertidel on sageli keeruline muude tegemiste kõrvalt õigel hetkel leida aega süvenemiseks, kuivõrd eelnõud jõuavad meieni sageli meie jaoks ootamatult ja nendega tegelemist ei ole võimalik ette planeerida. Ebamõistlikult nappide tähtaegadega kaasamise näidetena saab tuua maapõue 30 aasta strateegia aastal 2017, millega tutvumiseks jäeti vaid kaks nädalat. Eestimaa Looduse Fond on oma pahameelt sel teemal ka avalikult väljendanud: https://elfond.ee/uudised/maapoue-30-aasta-strateegiaga-tutvumiseks-jaeti-vaid-kaks-nadal at</p> <p>EKO panusest seaduseloomesse ja teistesse protsessidesse saab ülevaate kodulehelt: https://eko.org.ee/tegevus/avalikud-poordumised-1</p> <p>Ülevaade ei ole päris täielik, kuivõrd kogu ametlik kirjavahetus kodulehele ei jõua. Kahjuks on ka näiteid, kus VVOsid ega ka väljaspool neid tegutsevaid valdkonna eksperte ei ole seaduseloomesse kaasatud. Näitena saab siinkohal tuua raietingimuste leevendamise kaitsealadel aastast 2017, mil planeeritavaid muudatusi ei kooskõlastatud ühegi huvigrupiga ning muudatuste koostajate hulgas ei olnud ühtegi looduskaitse valdkonna ametnikku ega spetsialisti. Keskkonnauhendused saatsid keskkonnaministrile oma seisukohad nii kõnealuse määruse eelnõu kui kaasamisprotsessi kohta: https://elfond.ee/uudised/keskkonnauhenduste-seisukoht-keskkonnaministri-maaruse-eelnou le</p> <p>EKO ei ole süstemaatiliselt analüüsinud oma ettepanekutega arvestamist seaduseloomes, seega on keeruline täpselt hinnata kaasamise mõju. Mõnede ettepanekutega arvestatakse ja ningi mõju kindlasti on, kuid kahtlemata meeldiks meile endale näha paremaid tulemusi</p>	<p>Ka 2020. aastal heidetakse ette kaasamisprotsessi keha planeerimist (ei nähta ette piisavalt ressursse, sh aega), esitatud ettepanekutele reageerimist ja nende vähest arvestamist ning seda, et mitmete aktide (eelkõige kehtivate õigusaktide muutmisel) menetlusprotsessist on avalikkus kõigele vaatamata kõrvale jäetud. VVOd leiavad, et tõhusaks kaasamiseks tuleks valitsuse kaasamise hea tava nõuetele suuremat tähelepanu pöörata, iseäranis oluline oleks avalikkusega konsulteerimine juba eelnõu väljatöötamiskavatsuse etapis, samuti tagaside andmine. Kaasatavate seisukohti tuleks ka põhjalikumalt kaaluda. Paljude eelnõude puhul siiski ei koostata kaasamiskava, ja ei ole varajases etapis selge, millal ja millises faasis tekib võimalus kaasa rääkida. VVO-d leiavad, et üldjuhul lähenevad ministeeriumid VVOdega konsulteerimisele samadel alustel nagu konsulteerimisele teiste ministeeriumide või ametiasutustega, arvestamata, et VVOdel on materjalide läbitöötamiseks ja seisukohtade kujundamiseks oluliselt vähem ressursi.</p>	<p>Nõustume. 2020. aasta lõpus lisandus näitena Erametsanduse toetuste määrase muutmise protsess, kus pühade-eelsel ajal anti määrase kooskõlastamiseks aega 5 tööpäeva ja seisukohti küsiti lisaks riigiasutustele vaid Erametsalidult: https://elfond.ee/mets/ministeerium-plaanib-kiirkorras-ja-huviruhmi-kaasamata-vastu-votta-kaitsealade-raieid-soodustava-maaruse</p>	